

Paragraaf A Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Aanleiding en achtergrond

Wij hebben de risico's die van invloed zijn op de bedrijfsvoering in kaart gebracht. Door inzicht in de risico's wordt de gemeente in staat gesteld om op verantwoorde wijze besluiten te nemen, zodat de risico's nu en de risico's gerelateerd aan toekomstige ontwikkelingen in verhouding staan tot de vermogenspositie van de organisatie. Op basis van de geïnventariseerde risico's is ook het weerstandsvermogen berekend.

Daarnaast zijn in deze paragraaf de vijf verplichte BBV (Besluit Verantwoording Begroting) financiële kengetallen opgenomen. Doelstelling is dat de kengetallen en de beoordeling gezamenlijk op eenvoudige wijze inzicht geven aan de raad over de financiële positie van de gemeente.

Risicoprofiel

Om de risico's van onze gemeente in kaart te brengen is een risicoprofiel opgesteld. Uit de inventarisatie zijn vanuit de domeinen honderden risico's in beeld gebracht met een mogelijk financieel gevolg, waarbij wij voor deze programmabegroting geselecteerd hebben op het jaar 2019 en verder. In het volgende overzicht worden de 5 risico's gepresenteerd met de meeste invloed op de hoogte van de benodigde weerstandscapaciteit.

Overigens: de bedrijfsvoering risico's zijn met ingang van 2017 overgegaan naar de werkorganisatie BUCH. In de begroting 2017-2021 van de werkorganisatie zijn in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing deze risico's opgenomen.

Risico	Gevolgen	Financieel gevolg
Claim van strandondernemer.	Financieel - Schadevergoeding	max.€ 2.400.000
Per 1 januari is de Wet Datalekken in werking getreden. Deze wet maakt het mogelijk om aan gemeenten boetes op te leggen als er een datalek optreedt.	Financieel - , Imago -	max.€ 820.000
Overgang decentralisatie-uitkeringen sociaal domein 3D's naar algemene uitkering (eventuele herijking)	Met ingang van 2019 is een groot deel van de budgetten sociaal domein overgeheveld naar de algemene uitkering. In de meircirculaire 2018 is aangegeven dat er sprake gaat zijn van een herijkingsonderzoek. Gekeken gaat worden naar de aansluiting van het beschikbaar gestelde budget met de feitelijke kosten in de praktijk. De uitkomsten van het onderzoek/de herijking zullen waarschijnlijk leiden tot een herverdeling van de middelen, met herverdeeffecten.	max.€ 500.000
Toename in het aantal (aanvragen) uitkeringsgerechtigden. Inclusief bijzondere bijstand	Financieel -	max.€ 600.000
Kosten Jeugdzorg	Financieel -	max.€ 500.000
Vervallen van de koepelvrijstelling	De bijdrage aan de werkorganisatie BUCH is vrijgesteld van btw (zgn koepelvrijstelling). Onbekend is of dit kan blijven. Het totale risico BUCH is ong. € 500.000. Aandeel Castricum ongeveer € 170.000	max.€ 170.000

Totaal grote risico's: € 7.170.000

Overige risico's: € 31.512.500

Totaal alle risico's: € 38.682.500

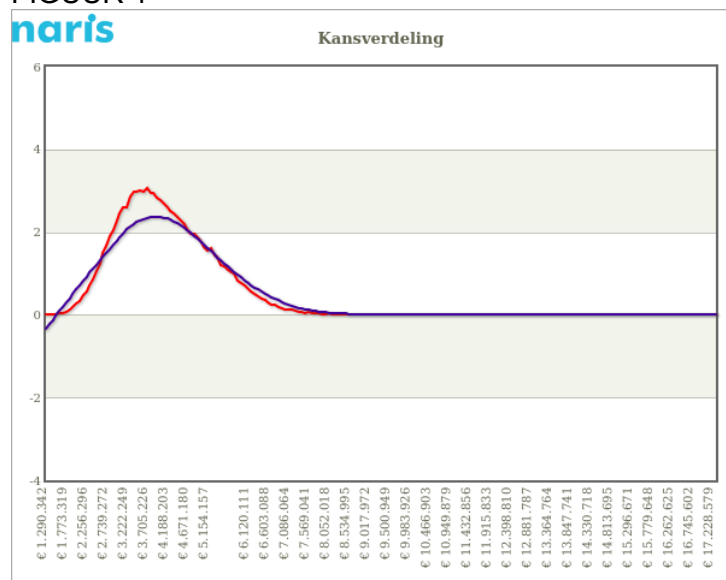
Op basis van de ingevoerde risico's is een risicosimulatie (ook wel Monte Carlo simulatie genoemd) uitgevoerd. De risicosimulatie wordt toegepast omdat het reserveren van het maximale bedrag (zie hiervoor) ongewenst is.

De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden.

Figuur 1 toont de resultaten van de risicosimulatie. De horizontale as bevat schattingen van de totale schadelast van alle risico's, de verticale as geeft weer hoe groot de kans is dat de op de horizontale as vermelde bedragen voorkomen (het gaat hier om percentages).

De rode lijn in de grafiek geeft de daadwerkelijke uitkomsten aan van de Monte Carlo simulatie. De blauwe lijn is de trendlijn die de extreme pieken uit de rode lijn haalt.

FIGUUR 1

Uit tabel 2 is af te lezen dat het 90% zeker is dat alle risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van € 5.624.551 (benodigde weerstandscapaciteit).

TABEL 2

Zekerheidsperc.	Bedrag in €
5%	€ 2.514.993
10%	€ 2.779.803
15%	€ 2.965.894
20%	€ 3.128.417
25%	€ 3.275.204
30%	€ 3.412.668
35%	€ 3.545.319
40%	€ 3.677.817
45%	€ 3.813.109
50%	€ 3.955.626
55%	€ 4.104.139
60%	€ 4.261.674
65%	€ 4.427.941
70%	€ 4.610.566
75%	€ 4.810.950
80%	€ 5.040.956
85%	€ 5.300.824
90%	€ 5.624.551
95%	€ 6.092.380

Tevens dient rekening te worden gehouden met de bedrijfsvoering risico's. De zijn opgenomen in de Begroting 2020 van de werkorganisatie BUCH. Voor Castricum is daarin een benodigde weerstandscapaciteit weergegeven van € 839.000. Daarnaast nemen we deel in nog een aantal andere gemeenschappelijke regelingen. Op basis van de begrotingen moeten we rekening houden met € 40.000. De totale benodigde weerstandscapaciteit komt daarmee op € 6.503.551.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit van Gemeente Castricum bestaat uit het geheel aan middelen dat de organisatie daadwerkelijk beschikbaar heeft om de risico's in financiële zin af te dekken. Het weerstandsvermogen is het vermogen om financiële tegenvallers op te vangen. Voor het weerstandsvermogen zijn de aanwezige weerstandscapaciteit en de risico's van belang. De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en de mogelijkheden waarover wij als gemeente beschikken om niet begrote en voorziene kosten te dekken. Onder risico's worden verstaan, die risico's die niet anderszins zijn ondervangen en die ook niet (in die mate) te verwachten waren.

Ten aanzien van de weerstandscapaciteit heeft de gemeente Castricum tot haar beschikking:

1. vrije aanwendbare reserves (m.a.w. de algemene reserve)
2. stille reserves
3. onbenutte belastingcapaciteit

In de Begroting 2020 bestaat de weerstandscapaciteit uit (betreft prognose stand per 1 januari 2020)

Ad 1 : stand van de algemene reserve (incl. Grondbedrijf) ad € 13,057 mln.

Ad 2 : stille reserves *) uit hoofde van woningbezit per 1-1-2019 ad € 0,865 mln.

Ad 3 : onbenutte belastingcapaciteit **) vooralsnog te stellen op € 2,5 mln.

De totale weerstandscapaciteit bedraagt hiermee € 16.422.000.

*) Stille reserves

In de gemeente Castricum is er sprake van diverse woningen die niet bedrijfsgebonden zijn en niet behoren tot het grondbedrijf. De getaxeerde WOZ-waarde bedraagt naar het prijspeil van 1 januari 2018 circa € 865.000 (marktwaarde bij vrije oplevering). Herwaardering vindt op dit moment plaats t.b.v. waarde op peildatum 1-1-2019.

**) Onbenutte belastingcapaciteit

De omvang van de onbenutte belastingcapaciteit is de ruimte tussen enerzijds de feitelijke opbrengst uit het totaal van de onroerende zaakbelasting, de rioolheffing en de afvalstoffenheffingen en anderzijds de opbrengst die de gemeente zou moeten realiseren indien zij een beroep zou doen op een aanvullende bijdrage op grond van artikel 12 van de Financiële Verhoudingswet (de zogenaamde art. 12-norm).

Relatie benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, dient de relatie te worden gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij gewenste weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit. De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit, kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{\text{€ 16.422.000}}{\text{€ 6.503.551}} = 2,53$$

De normtabel is ontwikkeld in samenwerking met de Universiteit Twente. Het biedt een waardering van het berekende ratio.

Tabel: Weerstandsnorm		
Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	>2.0	uitstekend
B	1.4-2.0	ruim voldoende
C	1.0-1.4	voldoende
D	0.8-1.0	matig
E	0.6-0.8	onvoldoende
F	<0.6	ruim onvoldoende

Het ratio van uw organisatie valt in klasse A. Dit duidt op een uitstekende weerstandsvermogen.

Kengetallen

Doelstelling van deze kengetallen en bijbehorende beoordeling is om op eenvoudige wijze inzicht geven over de financiële positie van de gemeente. Het gaat om de volgende kengetallen:

1. Netto schuldquote en de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen
De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen.
2. Solvabiliteitsratio
Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen.
3. Structurele exploitatieruimte
De structurele exploitatieruimte geeft aan hoe wendbaar een gemeente is. Als de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is een gemeente in staat om (structurele) tegenvallers op te vangen.
4. Grondexploitatie
In dit kengetal wordt de waarde van de bouwgrond gerelateerd aan de totale baten.
5. Belastingcapaciteit
Deze indicator geeft aan hoe de belastingdruk zich verhoudt tot het landelijk gemiddelde.

De provincie als financieel toezichthouder heeft zogenaamde signaleringswaarden gedefinieerd. Deze signaleringswaarden moeten worden gezien als een hulpmiddel om het risico per kengetal in te schatten en is hiermee geen norm. De provincie onderscheidt drie categorieën: A: minst risicovol, B: gemiddeld risico en C: meest risicovol.

In de onderstaande tabel worden de kengetallen met signaleringswaarden getoond:

Signaleringswaarde	A	B	C
netto schuldquote	< 100%	100-130%	> 130%
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	< 100%	100-130%	> 130%
solvabiliteitsrisico	> 50%	20-50%	< 20%
structurele exploitatieruimte	> 0%	0%	< 0%
grondexploitatie	< 20%	20-35%	> 35%
belastingcapaciteit	< 95%	95-105%	> 105%

Hieronder worden de uitkomsten van de verschillende kengetallen gepresenteerd en is de bijbehorende signaleringswaarde weergegeven:

KENGETALLEN:	Rek. 2018	A. Begr. 2019	Begr. 2020	Begr. 2021	Begr. 2022	Begr. 2023
netto schuldquote	57% A	65% A	68% A	65% A	67% A	62% A
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	47% A	61% A	63% A	61% A	63% A	58% A
solvabiliteitsrisico	26% B	21% B	20% B	21% B	20% B	20% B
structurele exploitatieruimte	0% B	-1% A	-1% C	-1% C	-1% C	0% B
grondexploitatie	3% A	2% A	1% A	0% B	0% B	0% B
belastingcapaciteit	104% B	104% B	104% B	105% B	106% C	106% C

Onderstaand worden de kengetallen nader toegelicht:
De netto schuldquote blijft op een niveau van 60-70%. Op dit moment wordt voldaan aan de norm van de VNG (uitgave Houdbare gemeentefinanciën; < 100% is voldoende en > 130% is onvoldoende).

De solvabiliteitsratio is matig, maar voldoet aan de VNG norm (uitgave Houdbare gemeentefinanciën; <20% is onvoldoende en >30% is voldoende).

De (meerjaren-)Begroting 2020 (-2023) is in het jaar 2023 structureel in evenwicht.

Voor de berekening van het kengetal grondexploitatie worden de niet in exploitatie genomen gronden en de bouwgrond in exploitatie bij elkaar opgeteld en gedeeld door de totale baten. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. Hoe lager de ratio hoe minder de relevantie van negatieve waarde ontwikkeling bouwgrond in exploitatie voor de begroting en daarmee een lager risico voor de gemeente. Er is geen VNG norm.

Belastingcapaciteit is het kengetal van onze gemeentelijke woonlasten (van een meerpersoonshuishouden) ten opzichte van het landelijk gemiddelde (t-1). In de woonlasten worden meegenomen de afvalstoffenheffing, de rioolheffing en de onroerende zaakbelasting. De woonlasten in Castricum liggen iets boven de gemiddelde woonlasten van Nederland van het voorgaande jaar.